

მასწავლებელთა დამოკიდებულებები და თანამშრომლობა მოსწავლეზე ორიენტირებული გაკვეთილის კონცეფციასთან მიმართებაში

ბალათრიშვილი ნათელა

იაკობ გოგებაშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თელავი
სსიპ ქალაქ თელავის N7 საჯარო სკოლა

მოდებაძე ნინო

იაკობ გოგებაშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თელავი

<https://doi.org/10.52340/idw.2021.534>

ბოლო ათწლეულების განმავლობაში მნიშვნელოვანი როლი შეიძინა მოსწავლეზე ორიენტირებულმა სწავლებამ. ტრადიციული, მასწავლებელზე ორიენტირებული სწავლების სტილიდან ახალ, მოსწავლეზე ორიენტირებული სასწავლო მიდგომების დანერგვაზე გადასვლა არც თუ ისე ადვილი პროცესია მასწავლებელთათვის. ამ მიზნით საქართველოში ხორციელდება რამდენიმე პროექტი, რომელთაგან აღსანიშნავია „მასწავლებელთა და სკოლის დირექტორთა პროფესიული განვითარების პროექტი“, რომელიც მიმდინარეობს „ათასწლეულის გამოწვევის ფონდი - საქართველოს“ მხარდაჭერით. ჩატარდა აღნიშნული პროექტისა და მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ცენტრის მიერ ორგანიზებული სხვადასხვა ტრენინგი. თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ მხოლოდ ტრენინგზე დასწრება არ არის საკმარისი იმისათვის, რომ რეფორმა, რომელიც დღემდე მიმდინარეობს, იყოს ეფექტიანი და წარმატებული. ვფიქრობთ, მუდმივად უნდა მიმდინარეობდეს კვლევა და მონიტორინგი როგორც სხვადასხვა სამთავრობო, თუ არასამთავრობო ორგანიზაციის მხრიდან, ასევე, ლოკალურ (სასკოლო) დონეზე. ეს უკანასკნელი განსაკუთრებულად მნიშვნელოვანია, რადგან კვლევისა და მონიტორინგის მიზანი რეალური სიტუაციის შეფასებასა და არსებობის შემთხვევაში, პრობლემებისა და საჭიროებების გამოკვეთას ემსახურება კონკრეტულ სოციუმში, რაც ხელს შეუწყობს შესაბამისი ინტერვენციების დაგეგმვასა და განხორციელებას. ეს კი, საბოლოოდ ემსახურება სწავლა-სწავლების პროცესის გაუმჯობესებას და რეფორმის წარმატებით განხორციელებას თითოეული სკოლის დონეზე.

ათასწლეულის გამოწვევის ფონდი - საქართველოს მიერ ჩატარებული სკოლის დირექტორთა და ფასილიტატორთა ტრენინგ „ლიდერობის აკადემიის“ ფარგლებში მიღებული გამოცდილების გაზიარების მიზნით, სსიპ ქალაქ თელავის N7 საჯარო სკოლაში ჩამოყალიბდა მასწავლებელთა პროფესიულ განვითარებაზე ორიენტირებული საკონსულტაციო და მონიტორინგის ჯგუფი, რომლის ეფექტიანად მუშაობისთვის მნიშვნელოვანი იყო მასწავლებელთა სასტარტო მდგომარეობის შესწავლა და კვლევა.

კვლევის მეთოდოლოგია

კვლევის ძირითადი მიზანია სსიპ ქალაქ თელავის N7 საჯარო სკოლის მასწავლებლების ურთიერთთანამშრომლობისა და მოსწავლეზე ორიენტირებული სწავლების მიდგომების შესწავლა. კერძოდ, რამდენად ეფექტიანად მიმდინარეობს მოსწავლეზე ორიენტირებული სწავლება და როგორია მასწავლებელთა შორის თანამშრომლობა სასწავლო პროცესის დაგეგმვისა და სწავლა-სწავლების გაუმჯობესების მიზნით.

კვლევის სამიზნე ჯგუფს წარმოადგენს:

სსიპ ქალაქ თელავის N7 საჯარო სკოლის საბაზო და საშუალო საფეხურის მასწავლებლები და საბაზო და საშუალო საფეხურის მოსწავლეები.

კვლევითი კითხვები:

- როგორია თელავის მე-7 საჯარო სკოლის მასწავლებელთა დამოკიდებულებები მოსწავლეზე ორიენტირებული გაკვეთილის კონცეფციის მიმართ და რამდენად არის დატვირთული სწავლა-სწავლების პროცესი მრავალფეროვანი აქტივობებით
- რამდენად ინტენსიურად თანამშრომლობენ თელავის N7 საჯარო სკოლის მასწავლებლები სწავლა-სწავლების პროცესის გაუმჯობესების მიზნით

კვლევის ხასიათი და ინსტრუმენტები

გამოყენებულ იქნა **თვისებრივი და რაოდენობრივი კვლევის მეთოდები**. როგორც ამერიკელი მკვლევარები ისაიდორ ნიუმანი და კეროლიან ბენცი (Newman & Benz, 1998) ამბობენ, ამ ორ მეთოდის თანაარსებობასა და თანამშრომლობას შორის არსებობს „ინტერაქტიული კონტინუმი“. მასწავლებლებთან კვლევა ჩატარდა ჯგუფური ინტერვიუს მეთოდითა და კითხვარის გამოყენებით, ხოლო მოსწავლეებთან კვლევა ჩატარდა ფოკუს ჯგუფის მეთოდითა და კითხვარის საშუალებით. რაოდენობრივი კვლევის მეშვეობით შევისწავლეთ მასწავლებელთა და მოსწავლეთა მოსაზრებები და შეფასებები, ხოლო თვისებრივი კვლევის მეშვეობით რესპონდენტებს მიეცათ შესაძლებლობა აეხსნათ, თუ რატომ ფიქრობდნენ ასე. კვლევა ჩატარდა რესპონდენტებისათვის ბუნებრივ ან/და სასურველ გარემოში - სკოლის ტერიტორიაზე კვლევის ეთიკის დაცვით.

კვლევა ანალიტიკურ ხასიათს ატარებს და მისი დიზაინი ძირითადად აგებულია კვლევის ქრონოლოგიური პრინციპის პანელურ მიდგომაზე (Cohen, Manion & Morrison, *sixth edition*), რომელიც იძლევა ერთი და იგივე შერჩევითი ჯგუფის შესწავლის საშუალებას დროის სხვადასხვა მონაკვეთში. კერძოდ, 2018-2019 წლის ოქტომბერსა (I ეტაპი) და მაისში (II ეტაპი). კვლევის პირველ და მეორე ეტაპს შორის მასწავლებლები ჩართულნი იყვნენ ჩვენ მიერ შეთავაზებული ქმედებების დანერგვის პროცესში.

მასწავლებელთა თვისებრივი კვლევის დროს მონაცემთა შესაგროვებლად გამოყენებულ იქნა ჯგუფური ინტერვიუს მეთოდი, რომელიც განხორციელდა არაალბათური პრინციპის მიხედვით. ინტერვიუ ჩატარდა თითოეული კათედრასთან. შესაბამისად განხორციელდა 7 ჯგუფური ინტერვიუ. ჯგუფში რესპონდენტთა რაოდენობა განსხვავებული იყო. ჯგუფური ინტერვიუ წარიმართა 5 ძირითადი საკითხის ირგვლივ:

- მოსწავლეზე ორიენტირებულ სასწავლო მიდგომებზე საუბარი პრაქტიკული მაგალითების მოშველიებით
- მოსწავლეზე ორიენტირებული სწავლებისათვის ხელშემშლელი ფაქტორები
- კათედრაზე მუშაობის პრინციპები
- კოლეგებს შორის გამოცდილების გაზიარება და მხარდაჭერა
- მოსწავლეთა შეფასების რომელ ფორმებს ანიჭებენ უპირატესობას

მოსწავლეთა თვისებრივი კვლევისათვის გამოყენებულ იქნა ფოკუს ჯგუფები.

საბაზო და საშუალო საფეხურის თითოეულ კლასში ალბათური პრინციპით შეირჩა ფოკუს ჯგუფის 5-5 წევრი. შესაბამისად, თვისებრივ კვლევაში მონაწილეობა მიიღო 45-მა მოსწავლემ, ჩატარდა 9 ფოკუს ჯგუფი.

ფოკუს ჯგუფთან ინტერვიუ დაეფუძნა 3 ძირითად შეკითხვას:

- საინტერესოა თუ არა შეთავაზებული გაკვეთილები?
- როგორი გაკვეთილებია მათთვის მისაღები?
- არის თუ არა შეფასება გამჭვირვალე და შეფასების არსებული ფორმებიდან რომელს ანიჭებენ უპირატესობას?

კვლევის ორივე ეტაპზე როგორც მასწავლებელთა, ასევე მოსწავლეთა ინტერვიუს მოდერაცია წინასწარ მომზადებული სადისკუსიო გეგმის მიხედვით წარიმართა. შერჩეულ იქნა ინტერვიუს ჩატარების ლიბერალური სტილი.

პრე- და პოსტკვლევით მიღებული შედეგების შედარებით დავადგინეთ, თუ რა გავლენა იქონია ჩვენ მიერ განხორციელებულმა ქმედებებმა სკოლაში სწავლა-სწავლების ხარისხის გაუმჯობესებაზე მოსწავლეზე ორიენტირებული მიდგომების კუთხით.

მასწავლებელთა რაოდენობრივი კვლევის ინსტრუმენტად შერჩეულ იქნა ფულერის, ჰოლისა და ჰორდის (Fuller, 1969; Hall & Hord, 2011) მიერ ჩამოყალიბებული „დამოკიდებულების/ინტერესის საფეხურების მოდელის“ მიხედვით შექმნილი, SoC კითხვარი. იგი მოდიფიცირდა ჩვენ მიერ დასმული საკვლევი კითხვის მიხედვით, მოიცავს ზოგადი მონაცემების ველს, ინსტრუქცია-მითითებებს კითხვარის შევსებასთან დაკავშირებით და 20 შეკითხვას.

კითხვარში გამოყენებულია ლიკერტის ერთგანზომილებიანი შეფასების სკალა ერთიდან ხუთამდე გრადაციით. კითხვარი შეიცავს ურთიერთთანამშრომლობასთან და თანამედროვე სასწავლო მიდგომებთან დაკავშირებულ დადებით მტკიცებულებებს.

მოსწავლეთა რაოდენობრივი კვლევის კითხვარი მოიცავს ზოგადი ინფორმაციის ველსა და სწავლა-სწავლებასთან დაკავშირებულ 8 შეკითხვა / დებულებას. კითხვარში გამოყენებულია ლიკერტის შეფასების ერთგანზომილებიანი სკალა ერთიდან შვიდამდე გრადაციით.

რესპონდენტებისგან მიღებული მონაცემები შესაძლებელია, რომ გენერალური ერთობლიობის (სსიპ ქალაქ თელავის N7 საჯარო სკოლის მასწავლებლებსა და საბაზო და საშუალო საფეხურის მოსწავლეების) წარმომადგენლების აზრად მივიჩნიოთ, რადგან საბაზო და საშუალო საფეხურის 36 მასწავლებლიდან კვლევაში მონაწილეობა მიიღო 28 მასწავლებელმა, ხოლო საბაზო და საშუალო საფეხურის 178 მოსწავლიდან, კვლევაში ჩაერთო 119 მოსწავლე.

კვლევაში, შეიკრა და ერთმანეთს დაუკავშირდა სხვადასხვა პოპულაციის - მოსწავლეებისა და მასწავლებლების კვლევით მოპოვებული მონაცემები. შეგვიძლია ვთქვათ, რომ კვლევა ჩატარდა მაღალი სანდოობით. კვლევა რეპრეზენტატულია და მეცნიერულად ამართლებს დამოკიდებულების შედეგების გავრცობას. შერჩეული მეთოდები ხელსაყრელია და რელევანტურია, რათა დავადგინოთ, თუ რამდენად არის გათვალისწინებული მოსწავლეზე ორიენტირებული კონცეფციები სწავლა-სწავლების პროცესში; როგორ შეიცვალა მასწავლებელთა თანამშრომლობითი კულტურა და მიდგომები მოსწავლეზე ორიენტირებულ სწავლების კუთხით გარკვეული ინტერვენციის განხორციელების შემდეგ.

მასწავლებელთა რაოდენობრივი კვლევის დროს შეგროვილ მონაცემთა ანალიზის დროს გამოიკვეთა, რომ მასწავლებლებს აქვთ ცოდნა ინტერაქტიული, მოსწავლეზე ორიენტირებული, თანამედროვე მიდგომებზე დაფუძნებული გაკვეთილის მეთოდების შესახებ. იციან, როგორ გააუმჯობესონ გაკვეთილის დაგეგმვისა და წარმართვის ხარისხი. მიუხედავად ამისა, მათ აქვთ მზაობა, მუდმივად მიიღონ ახალი ინფორმაცია ამა თუ იმ მეთოდთან დაკავშირებით, გაიზიარონ კოლეგების გამოცდილება, რაც ხელს შეუწყობს გაკვეთილების ეფექტიანად დაგეგმვასა და სწავლა-სწავლების პროცესის ხარისხის გაუმჯობესებას.

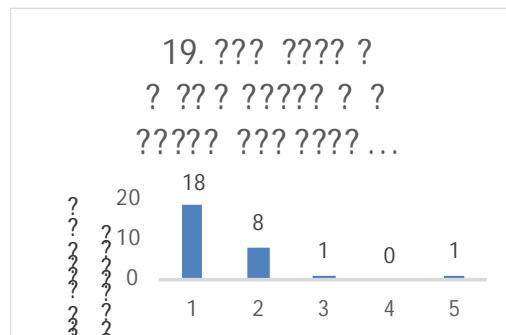
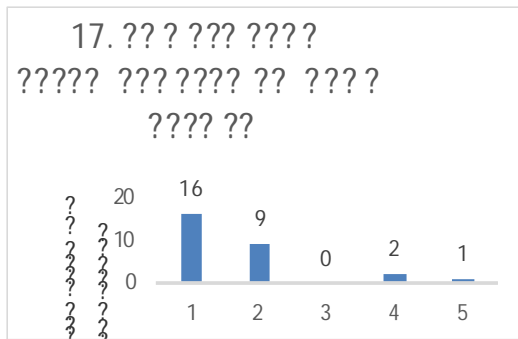
როგორც მოსალოდნელი იყო, მასწავლებელთა უმეტესობა წუხს, რომ ყოველთვის არ აქვს საკმარისი დრო მოსწავლეზე ორიენტირებული გაკვეთილის დასაგეგმად, რადგან ეს პროცესი ძალიან შრომატევადია.

როგორც კითხვარებიდან ჩანს, მასწავლებლები მუდმივად ფიქრობენ, თუ რა გავლენა შეიძლება იქონიოს კონკრეტულმა გაკვეთილმა მოსწავლეთა წარმატებებზე, რამდენად იქნება წარმატების მომტანი მრავალფეროვანი აქტივობების გამოყენება და რამდენად შეუწყობს ხელს მოსწავლის მომავალ ცხოვრებაში ინტეგრირებას, რაც დასტურდება მათ მიერ გაცემული ცალსახა პასუხით. ასევე, მასწავლებლებისთვის ძალიან მნიშვნელოვანია, თუ რას ფიქრობენ მოსწავლეები მის მიერ ჩატარებული გაკვეთილების შესახებ, მაგრამ ამავდროულად იკვეთება, რომ მასწავლებელთა უმრავლესობა მსჯელობს, რომ გაკვეთილის დაგეგმვის დროს ყოველთვის ითვალისწინებენ მოსწავლეთა ინტერესებს, კერძოდ, 17 მასწავლებელს აქვს ნეიტრალური დამოკიდებულება, 9 თვლის, რომ ეს დებულება მას შეესაბამება, აღნიშნავს, მხოლოდ 2 მასწავლებლისთვის არის ეს დებულება მიუღებელი. მოცემულობიდან გამომდინარე ვიტყვი, რომ ამ დროისათვის მასწავლებელთა უმრავლესობა არ გეგმავს ყოველ გაკვეთილს მოსწავლეთა ინტერესების გათვალისწინებით.

მასწავლებლები გაკვეთილის დაგეგმვის დროს მნიშვნელოვნად მიიჩნევენ მრავალფეროვანი რესურსების გაკვეთილის შესაბამისად გამოყენების აუცილებლობას, ამ მიზნით ქმნიან და ეძიებენ მას.

მოსწავლეზე ორიენტირებული საგანმანათლებლო პროცესის ეფექტურად წარმართვა მასწავლებლისათვის ხანგრძლივი, მრავალმხრივი და შრომატევადი საქმიანობაა თავისი წარმატებითა და ნაკლოვანებებით, ამიტომ მასწავლებლების უმეტესობა ეთანხმება კოლეგებთან თანამშრომლობასა და გამოცდილების გაზიარების მნიშვნელობას. მათ კიდევ დააფიქსირეს მაღალი მზაობა, ითანამშრომლონ კოლეგებთან მოსწავლეზე ორიენტირებული სასწავლო მიდგომებისა და მეთოდების შესწავლის მიზნით, ასევე, გაკვეთილების დაგეგმვის დროს, რაც სწავლა-სწავლების ხარისხს გააუმჯობესებს. თუმცა, სხვა მასწავლებლის დასახმარებლად საკუთარი გამოცდილების გაზიარებაზე პასუხისმგებლობას ნაკლებად იღებენ.

საყურადღებოა ანალიზის შედეგები აქტიური სწავლების სხვადასხვა სტრატეგიების

გამოყენების შესახებ, რომელიც ნახტომისებურად ეცემა დაბლა. გამოიკვეთა, რომ კვლევაში მონაწილე პოპულაციისთვის პრობლემაზე, კვლევაზე და პროექტზე დაფუძნებული სწავლება საკმაოდ დიდ სირთულეს წარმოადგენს, რადგან უმეტესობა მათგანმა დებულებებზე - კვლევაზე, პროექტზე და პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლება ჩემთვის ძლიერი მხარეა - შეარჩია პასუხები „არ შემესაბამება“, ან „ნაკლებად შემესაბამება“. კერძოდ, პროექტებით სწავლებას ძლიერ მხარედ მიიჩნევს მხოლოდ სამი მასწავლებელი, 25 მასწავლებლისთვის ამ მიდგომით სწავლება უჭირს.

პრობლემაზე დაფუძნებულ სწავლებას ძლიერ მხარედ მიიჩნევს 4 მასწავლებელი, 6 მასწავლებლისთვის ამგვარი მიდგომა ქმნის საშუალო დონის სირთულეს, ხოლო 18 მასწავლებლისთვის ეს დებულება სრულიად შეუსაბამოა, რადგან სუსტ მხარედ მიიჩნევენ. კვლევაზე დაფუძნებული სწავლება თითქმის ყველა მასწავლებლისთვის სისუსტეს წარმოადგენს.

განმავითარებელი შეფასების გამოყენებისა და მნიშვნელობის შესახებ მასწავლებლებმა დააფიქსირეს ნეიტრალური დამოკიდებულება, რასაც ბუნებრივია მოველოდით, რადგან საბაზო და საშუალო საფეხურზე სავალდებულოა სისტემატურად აღირიცხებოდეს განმსაზღვრელი შეფასება საკლასო და სამინაო კომპონენტებში. იკვეთება, რომ მასწავლებლები სათანადოდ ვერ აფასებენ განმავითარებელი შეფასების მნიშვნელობას.

მასწავლებელთა რაოდენობრივი კვლევის ანალიზის მიხედვით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ მასწავლებლები გაკვეთილის დაგეგმვის დროს ითვალისწინებენ მოსწავლეთა ინტერესებს; იყენებენ სხვადასხვა რესურსებს; აქვთ თანამშრომლობის სურვილი და სხვისი გამოცდილების გაზიარების მზაობა; მასწავლებლები აღნიშნავენ, რომ ფლობენ კონსტრუქტივისტული გაკვეთილის დაგეგმვის ცოდნასა და უნარებს, თანამედროვე სასწავლო მიდგომებსა და მეთოდებს და შეფასებას აკეთებენ მოსწავლის შედეგების გასაუმჯობესებლად. თუმცა, აშკარაა, რომ მასწავლებლებისთვის სერიოზულ სირთულეს წარმოადგენს პრობლემაზე, კვლევაზე და პროექტზე დაფუძნებული სწავლება, რაც მოსწავლეზე ორიენტირებული სწავლების ლოკომოტივად არის მიჩნეული.

ჩატარებული ჯგუფური ინტერვიუს ანალიზის შედეგად გამოიკვეთა, რომ მასწავლებლები აცნობიერებენ მოსწავლეზე ორიენტირებული სწავლების არსს. ისინი საუბრობენ ინდივიდუალურ მიდგომებზე, მოსწავლის ფსიქო-ტიპის გათვალისწინების აუცილებლობაზე, სხვადასხვა ტიპით შემსწავლელ მოსწავლეზე. მასწავლებლები მიიჩნევენ, რომ მნიშვნელოვანია მოსწავლეთა ინდივიდუალური შესაძლებლობების, საჭიროებებისა და უნარების გათვალისწინება და თითოეული მათგანის ჩართვა სასწავლო პროცესში. აღნიშნავენ, რომ მოსწავლეზე ორიენტირებულია სწავლება, თუ ის ემსახურება მოსწავლის რომელიმე უნარის გამოვლენას, ან განვითარებას. აქვე, უცხო ენის კათედრის მასწავლებელი ყურადღებას ამახვილებს პრობლემაზე, რომ უცხო ენის სწავლების პროცესში შეუძლებელია თითოეული მოსწავლის საჭიროებისა და შესაძლებლობის დადგენა მოსწავლეთა მრავალრიცხოვნების გამო. იგი მიიჩნევს, „რომ საკლასო ოთახში თუ მოსწავლეთა რაოდენობა ოცს გადააჭარბებს, წარმოუდგენელია უცხო ენის სწავლება“. ასევე, თუნდაც ეს პრობლემა გადაილახოს, რთულია ინდივიდუალურად სხვადასხვა დავალებებისა და აქტივობების შესრულება. ინტერვიუს დროს, მასწავლებლებს გაუჭირდათ მოსწავლეზე ორიენტირებული რომელიმე მიდგომის დასახელება და ძირითადად მოსწავლეებთან ინდივიდუალურ მუშაობაზე გაამახვილეს ყურადღება. უფრო მეტიც, ისაუბრეს საგაკვეთილო დროის ხანგრძლივობასა და მოსწავლეთა რაოდენობაზე: „წარმოიდგინეთ 45 წუთი გვაქვს და 30 მოსწავლე ზის კლასში, თითო მოსწავლესთან ინდივიდუალურად მისასვლელად 1,5 წუთიც არ არის“. ნათელია, რომ მათთვის არ არის ცნობილი ისეთი სასწავლო მიდგომები, რომელთა გამოყენება მნიშვნელოვნად ამცირებს მოსწავლესთან ინდივიდუალურად მისვლის აუცილებლობას, მაგალითად, „ჯიქსოუს მეთოდი“, „სასწავლო გაჩერებები“ და სხვა და ცოდნის აგება ხდება მოსწავლეთა თანამშრომლობით.

საბაზო საფეხურის მასწავლებელი აღნიშნავს, რომ ხშირად მოსწავლეებმა არ იციან, როგორ უნდა ისწავლონ, ვერ აცნობიერებენ, სწავლის რომელი სტილი უადვილდებათ, რომელი წარმოადგენს მათთვის სირთულეს. მასწავლებლებს არ უხსენებიათ, რომ სწორედ მათი მოვალეობაა მოსწავლეს დახმარება გაუწიონ მეტაკოგნიციაში, სწავლის სტილისა და მიდგომის შერჩევაში, რაც მოიაზრებს, მაგალითად კოგნიტური სქემების აგებას და სხვა აზრობრივი რუკების შექმნას.

როგორც ანალიზიდან ჩანს, საგნობრივ კათედრებზე არ მიმდინარეობს თანამშრომლობა საკუთარი პედაგოგიური პრაქტიკის ასამაღლებლად და სწავლა-სწავლების ხარისხის გასაუმჯობესებლად. აღმოჩნდა, რომ არ არცერთი მეთოდური სტატია ან სხვა ლიტერატურა ერთობლივად არ განუხილავთ, არამედ მუშაობენ დამოუკიდებლად საკუთარ თავზე.

მასწავლებელთა კვლევის ანალიზმა აჩვენა, რომ STEM საგნების მასწავლებლებმა, რომელთაც გავლილი ჰქონდათ ათასწლეულის გამოწვევის ფონდი - საქართველოს ფარგლებში ჩატარებული ტრენინგები, მკაფიოდ იმსჯელებს მოსწავლეზე ორიენტირებული სწავლების კონცეფციაზე.

მოსწავლეთა რაოდენობრივი კვლევის ანალიზმა აჩვენა, რომ მასწავლებლები ძირითადად ითვალისწინებენ მოსწავლეთა ინტერესებს, 53 მოსწავლე მიიჩნევს, რომ მათი ინტერესები ნაწილობრივ არის გათვალისწინებული, ხოლო 44 მოსწავლე თვლის, რომ საგაკვეთილო პროცესში უმეტესად გათვალისწინებულია მათი ინტერესები. მხოლოდ 9 მოსწავლე მიიჩნევს, რომ საგაკვეთილო პროცესი მათ ინტერესებზე არ არის მორგებული. გამოკითხულ მოსწავლეთაგან, 38 აღნიშნავს, რომ საგაკვეთილოზე სხვადასხვა აქტივობები ხორციელდება, 38 - ნაწილობრივ, ხოლო 43 მოსწავლე მიიჩნევს, რომ სხვადასხვა აქტივობები ინტენსიურად არ მიმდინარეობს.

შეკითხვაზე, შეფასების დროს მასწავლებლები აკეთებენ, მოსწავლეების უმრავლესობა (71) პასუხობს დადებითად, 23 მოსწავლე - თვლის, რომ ნაწილობრივ, ხოლო 25 მოსწავლე თვლის, რომ არ იღებენ დამაზუსტებელ კომენტარს შეფასების დროს. ამასთანავე, გამოკითხვის მიხედვით შეფასების კრიტერიუმები იცის 53-მა მოსწავლემ, ნაწილობრივ იცის 36-მა, ხოლო კრიტერიუმების შესახებ არ აქვს ინფორმაცია 30 მოსწავლეს.

გაკვეთილზე კითხვების დასმის შესაძლებლობა აქვს 97 მოსწავლეს, 11 მოსწავლეს - ნაწილობრივ, ხოლო 11 მოსწავლეს არ აქვს შესაძლებლობა. 105 მოსწავლე აღნიშნავს, რომ გამოკითხვის დროს ძირითადად ყვებიან გაკვეთილს, 10 მოსწავლე - ნაწილობრივ, მხოლოდ 4 მოსწავლე უარყოფს გაკვეთილის ჩაბარებას მოყოლის მეთოდით.

დებულებაზე, პროექტებით სწავლება მიმდინარეობს, 104 მოსწავლე უარყოფით პასუხს იძლევა, 11 მოსწავლე აღნიშნავს - ნაწილობრივ, ხოლო 4 მოსწავლე ეთანხმება დებულებას. დაახლოებით იგივე შედეგი გვაქვს რესურსებთან დაკავშირებით. 99 მოსწავლე თვლის, რომ მრავალფეროვან რესურსებით არ სარგებლობენ საგაკვეთილო პროცესში, 14 მოსწავლე მიიჩნევს, ნაწილობრივ, მხოლოდ 6 მოსწავლე აფიქსირებს მრავალფეროვანი რესურსების გამოყენებას.

მოსწავლეთა რაოდენობრივი კვლევის ანალიზიდან შეგვიძლია ვთქვათ, რომ მასწავლებლები ძირითადად ითვალისწინებენ მოსწავლეთა ინტერესებს, მოსწავლეებმა უმეტესად იციან, რა კრიტერიუმებით ფასდებიან, ასევე, განმსაზღვრელი შეფასების დროს, მასწავლებლებისგან იღებენ კომენტარს. ვფიქრობთ, ძალიან მნიშვნელოვანია, რომ მოსწავლეებს გაკვეთილზე აქვთ კითხვების დასმის შესაძლებლობა. მაგრამ, გამოიკვეთა, რომ ინტენსიურად მიმდინარეობს ახსნა-გამოკითხვაზე ორიენტირებული ტრადიციული გაკვეთილები, არ ახორციელებენ პროექტებს და საგაკვეთილო პროცესში არ არის გამოყენებული მრავალფეროვანი სასწავლო რესურსები.

მოსწავლეებთან ფოკუს ჯგუფი ძალიან ფრთხილად და ირიბად წარვმართეთ, და მივეცით საშუალება ემსჯელათ, თუ როგორი იყო მათთვის იდეალური გაკვეთილი, როგორი იყო მათი სურვილები. მიღებული მონაცემების ანალიზის შედეგად ჩანს, რომ მოსწავლეებს მოსწონთ თავისუფალი, არაფორმალური გაკვეთილები, რომელიც შესაძლოა სასწავლო კედლებს სცდებოდეს, მაგალითად „მინდა, რომ მასწავლებლის დახმარებით განვახორციელოთ ნებისმიერი პროექტი, მარტო ვერ შევძლებთ, მაგრამ მასწავლებელთან ერთად ყველაფერს ადვილად გავაკეთებთ“. მოცემული ფრაზიდან აშკარად ჩანს, რომ მოსწავლეს აქვს მაღალი ნდობა მასწავლებლის მიმართ, ამავდროულად, თვითშეფასება დაბალია, ფრთხილობს და მიაჩნია, რომ დახმარება აუცილებელია, რის გამოც ვერ იღებს პასუხისმგებლობას საკუთარ თავზე.

საინტერესოდ იმსჯელეს შეფასებების შესახებ და აღნიშნეს, რომ ძირითადად იციან, თუ რა კრიტერიუმებით უნდა შეფასდნენ კონკრეტული დავალების შესრულების შემდეგ, თითქმის ყოველთვის მასწავლებლისგან იღებენ მკაფიო განმარტებას მიღებული შეფასების, ქულის შესახებ. თუმცა აღნიშნავენ, რომ ურჩევიათ, რომ მასწავლებელმა მხოლოდ სიტყვიერი შეფასება მისცეს და ქულებით არ აისახებოდეს.

კვლევის პროცესში მონაცემთა ანალიზის შედეგად ჩამოყალიბდა გარკვეული **მიგნებები**: მასწავლებელთა უმეტესობისთვის არ იყო ცნობილი ახალი, 2018-2024 წლის ეროვნულ სასწავლო გეგმაში შეტანილი ცვლილებები; უჭირთ ერთიან ჭრილში განიხილონ პიროვნების განვითარებაზე ორიენტირებული კონსტრუქტივისტული საგანმანათლებლო კონცეფცია და ძირითადი საგანმანათლებლო პრინციპები; მათთვის ჩვეულ პრაქტიკაში არ არის მოსწავლეზე ორიენტირებული გაკვეთილების დაგეგმვა და ჩატარება; სჭირდებათ მხარდაჭერა კვლევაზე, პრობლემაზე და პროექტზე დაფუძნებული სწავლების ხელშესაწყობად; კათედრაზე შეხვედრები გეგმიურია, ძირითადად შემოიფარგლება ტრაფარეტული საკითხებით (მაგალითად, სახელმძღვანელოების არჩევა, სემესტრის შეჯამება და ა.შ.) და არ ხდება სწავლა-სწავლების ირგვლივ არსებული მეთოდოლოგიური ლიტერატურის განხილვა, რაც ქმნის თანამშრომლობითი კულტურის დეფიციტს.

განხორციელებული კვლევის შედეგად მოპოვებული მონაცემთა დამუშავებისა და ანალიზის შემდეგ დადგინდა, რომ მოსწავლეზე ორიენტირებული სწავლების დასაწერად მასწავლებლებს ადმინისტრაციის მხრიდან გარკვეული მხარდაჭერა სჭირდებოდათ, რის საფუძველზეც განხორციელდა რამდენიმე **ძირეული ქმედება**. დაიწყო აქტიური მუშაობა „ლიდერობის აკადემიის ფარგლებში“ შექმნილმა საკონსულტაციო და მონიტორინგის ჯგუფმა, რაც გამოიხატება თითოეულ კათედრასთან თანამშრომლობაში; სამუშაო

შეხვედრების დაგეგმვასა და ჩატარებაში; გაძლიერდა თანამშრომლობა STEM საგნების მასწავლებლებთან, რადგან სხვა პედაგოგებს მათგან მიეღოთ ათასწლეულის გამოწვევის ფონდი - საქართველოს ფარგლებში ჩატარებული ტრენინგებზე შეძენილი გამოცდილება, რომელიც მთლიანად მოსწავლეზე ორიენტირებული სასწავლო მიდგომების შესწავლას ემსახურებოდა; ინტენსიურად მიმდინარეობდა გაკვეთილებზე არაფორმალური და ფორმალური დასწრება, შესაბამისი უკუკავშირისა და საჭირო რეკომენდაციების გაცემა. თითოეული ქმედება დაიგეგმა და განხორციელდა მასწავლებელთა საჭიროებიდან გამომდინარე.

ინტერვენცია 1.

სამი სამუშაო შეხვედრა, თითოეულის ხანგრძლივობა 1.5 საათი. შეხვედრებზე ახალი, (2018-2024) ეროვნული სასწავლო გეგმის ზოგადი ნაწილის განხილვა, დამუშავება დისკუსია. თითოეულ შეხვედრაზე *თეორიული საკითხების განხილვასთან ერთად პრაქტიკული მუშაობა და სიტუაციების ანალიზი.*

ინტერვენცია 2.

სამი კვირის ვადაში საგნობრივ კათედრებზე მარიანა ხუნძაყიშვილისა და სარა ბივერის მასწავლებელთა დამხმარე სახელმძღვანელოს - „განმავითარებელი შეფასება და დიფერენცირებული სწავლება“ დამუშავება; შემაჯამებელი საერთო შეხვედრა და მოცემული ლიტერატურის ერთობლივი განხილვა. (ხუნძაყიშვილი მ., ბივერი ს. 2018)

ინტერვენცია 3.

სამი სამუშაო შეხვედრა კათედრების მიხედვით კონსტრუქტივისტული პრინციპების გათვალისწინებით სტანდარტული გაკვეთილების დაგეგმვა.

დაგეგმილი გაკვეთილების ჩატარება, განხილვა, საკონსულტაციო და მონიტორინგის ჯგუფის მიერ ეფექტური უკუკავშირისა და საჭიროების შემთხვევაში შესაბამისი რეკომენდაციების გაცემა.

ინტერვენცია 4.

ორი სამუშაო შეხვედრა პროექტებით სწავლებასთან დაკავშირებით (გონაშვილი, რ. 2014) სხვადასხვა კათედრის წევრთა მიერ ერთობლივი სასწავლო პროექტების დაგეგმვა და განხორციელება.

ინტერვენცია 5.

ორი სამუშაო შეხვედრა პრობლემასა და კვლევაზე დაფუძნებული სწავლების დასაუფლებლად. (ბაღათრიშვილი ნ., 2017; ბოჭორიშვილი მ. 2012) საგნობრივი ჯგუფის მასწავლებლებმა მოიფიქრეს პრობლემური სიტუაციები და დაგეგმეს გაკვეთილები ამ პრობლემის გადასაჭრელად.

ინტერვენცია 6.

2019-2020 სასწავლო წლის დასაწყისში მასწავლებელთა სასკოლო კონფერენციის ორგანიზება და მოსწავლეზე ორიენტირებულ სწავლებასთან დაკავშირებულ მეთოდოლოგიურ საკითხების წარდგენა.

განხორციელებული ინტერვენციების შესაფასებლად მუდმივად ვაკვირდებოდით სამუშაო პროცესს და შევარგოვეთ მონაცემები შესაბამისი ინსტრუმენტის - დაკვირვების დღიურის მეშვეობით. ასევე, ჩავატარეთ ფოკუსირებული ინტერვიუ მასწავლებლებთან.

უნდა აღინიშნოს, რომ ერთი სემესტრის განმავლობაში განხორციელებული ქმედებებით არ გვიფიქრია იმ საჭიროებების მაქსიმალურად დაძლევა, რომელიც გამოიკვეთა კვლევის შედეგად. მაგრამ აშკარაა, მნიშვნელოვანად შეიცვალა მასწავლებელთა დამოკიდებულებები მოსწავლეზე ორიენტირებული აქტიური სწავლების მიმართ. მათი ნათქვამის მიხედვით, „არც ისე რთული ყოფილა პროექტის დაწერა და განხორციელება“, „ზაფხულში ორ ან სამ პრობლემას მოვიფიქრებ და დავგეგმავ“, თუ ვიმსჯელებთ თავისუფლად შეგვიძლია ვთქვათ, რომ მასწავლებელთათვის პრობლემაზე და პროექტზე დაფუძნებული სწავლება სირთულეს აღარ წარმოადგენს.

ინტერვენციების დანერგვის პროცესზე დაკვირვებამ და გაანალიზებამ, ასევე, მეორე ეტაპზე განხორციელებული ფოკუს ჯგუფის მონაცემების ანალიზმა აჩვენა, რომ

მასწავლებელთა დამოკიდებულებები აშკარად შეიცვალა პოზიტიური კუთხით, მაგრამ მაქსიმალური შედეგი არ მიგვიღია. ამდენად, ამ ეტაპზე კვლევას შეგვიძლია შუალედური ვუწოდოთ, რადგან გვადლევს შუალედური შეფასების შესაძლებლობას. მაქსიმალური შედეგების მისაღწევად, რომ მასწავლებელთათვის ძლიერ მხარედ იქცეს პროექტსა და პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლება, ვფიქრობთ, რჩება საჭიროება, გაგრძელდეს ამ მიმართულებით მუშაობა.

დასკვნა/რეკომენდაციები

კვლევამ ხაზი გაუსვა იმ გარემოებას, რომ მასწავლებელთა შორის თანამშრომლობითი ატმოსფეროს შექმნა პოზიტიურ გავლენას ახდენს სასწავლო პროცესზე. გაუმჯობესდა საკლასო მუშაობა - სწავლება ძირითადად მიმდინარეობს მოსწავლეზე ორიენტირებული სასწავლო მიდგომებით. მასწავლებელთა უმრავლესობამ დაგეგმა და განახორციელა სასწავლო და სოციალური პროექტები, თუმცა ამ მიმართულებით სამუშაო კიდევ ბევრია. გაიზარდა ურთიერთთანამშრომლობა სსიპ ქალაქ თელავის N7 საჯარო სკოლის მასწავლებლებს შორის. ჩამოყალიბდა პოზიტიური დამოკიდებულება მასწავლებელთა პროფესიული განვითარებისა და თანასწავლების მიმართ. მნიშვნელოვანია, რომ მუშაობა გააგრძელოს სკოლის ბაზაზე არსებულმა საკონსულტაციო და მონიტორინგის ჯგუფმა, რომელიც ხელს შეუწყობს მასწავლებელთა პროფესიულ განვითარებასა და ურთიერთთანამშრომლობას, სკოლის ბაზაზე დირექციისა და მასწავლებლების მხრიდან საკუთარი პედაგოგიური პრაქტიკის კვლევასთან ერთად, მუდმივად მიმდინარეობდეს კვლევები სკოლის საჭიროებების დასადგენად და ეს არ უნდა იყოს კრედიტულების დაგროვებასა და კარიერულ წინსვლაზე მობმული აქტივობა. საჭიროებების გამოსწორებისა და პრობლემის მოგვარების მიზნით საჭიროებიდან გამომდინარე დაიწეროს მომდევნო სასწავლო წლის სასკოლო სასწავლო გეგმა

ლიტერატურა:

1. ეროვნული სასწავლო გეგმა. 2018-2024 <http://ncp.ge>
2. ბალათრიშვილი ნ., (2017) „საბუნებისმეტყველო საგნების მასწავლებელთა კომპეტენციების განვითარება კვლევაზე დაფუძნებული სწავლებისას“ http://tesau.edu.ge/files/uploads/gabatelebis_fakulteti/sadisertacio_cnobari/nino/2/18.11.17_last.pdf
3. ბოჭორიშვილი მ. (2012, დეკემბერი). ქეისებით სწავლება. (მოდებულია 10.09.2018) <http://mastsavlebeli.ge/?p=2445>
4. გონაშვილი, რ. (2014, ნოემბერი 11). პროექტებით სწავლება და პროექტების სახეობები. (მოდებულია 20.10.2018) <http://mastsavlebeli.ge/?p=1844>
5. კოჭენი მ., მანიონ ლ. & მორისონ ლ. „კვლევის მეთოდები განათლებაში“. მეექვსე გამოცემა.
6. ხუნძაყიშვილი მ., ბივერი ს., (2018) „განმავითარებელი შეფასება და დიფერენცირებული სწავლება“ სსიპ მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი. ISBN 978-9941-27-941-6
7. Fuller, F. F. (1969). Concerns of teachers: A developmental conceptualization. *American educational research journal*, 6 (2), 207-226.
8. Newman, I., & Benz, C. R. (1998). *Qualitative-quantitative research methodology: Exploring the interactive continuum*. SIU Press.

Teacher Attitudes and Collaboration towards the Concept of Student-Centered Lesson

Baghatrishvili Natela

Iakob Gogebashvili Telavi State University, Telavi

LEPL Telavi Public School №7

Modebadze Nino

Iakob Gogebashvili Telavi State University, Telavi

Abstract

The article is based on a needs assessment carried out at Telavi Public School N7 to understand teachers' attitudes towards student-centered learning strategies. In particular, it examines how intensively and effectively student-centered approaches are integrated into the teaching process and how teachers interact with each other in student-centered learning. The study was carried out in the 2018-2019 academic year, but the inspiration for the study was the Directorate's informal participation in the educational process during the 2017-2018 academic year. A mixed type of study with quantitative and qualitative methods was used to test the hypotheses. To further investigate the problem and identify a common need, teachers from Telavi State School No. 7, as well as elementary and secondary school students, participated in the study. The interventions were carried out after the completion of the first phase of the study. Observing and analyzing teacher activities helped us assess the effectiveness of our problem-solving and needs-based interventions. The study highlights the fact that creating a collaborative atmosphere between teachers has a positive effect on the learning process. The study found the importance of fostering a culture of collaboration among teachers through the use of diverse resources, activities and challenging classroom assignments. Students' views, opinions and feelings about such lessons were also determined. As a result of the analysis, conclusions were drawn that allow recommendations to be made for identifying and solving similar problems and needs.

Keywords: Study the School Needs; Student-Centered Learning